

Než začnete číst text, pište po dobu několika minut (např. 3 minuty) vše, co vás napadá při vyslovení slova *pravopis*. Pište pokud možno nepřetržitě, nepřemýšlejte v této fázi nad správností obsahu či pravopisu. Můžete zaznamenávat nejen informace, ale i pocity, které se vám vybaví.

Pravopis a jeho kodifikace

Slovo **pravopis** je překladem řeckolatinského výrazu **ortografie**. Rozumí se jím dohodnutá, odborně vypracovaná pravidla pro užívání písma, která mají usnadnit komunikaci lidí, zajistit jednoznačnost sdělení.

Český pravopis je středně obtížný (obtížnější pravopis má např. francouzština nebo angličtina, naopak jednodušší např. chorvatština nebo finština). Zachoval si některé rysy starších vývojových etap, např. psaní písmena *y*.

Kodifikaci, tedy uzákonění pravopisné normy v písemné podobě v jazykové příručce, stanovují jazykovědci (lingvisté). Pro češtinu jsou takovou příručkou Pravidla českého pravopisu, která vycházejí ve dvojí verzi – školní a akademické. Obě vydání obsahují 2 důležité části: pravopisná pravidla a pravopisný slovník. Při kodifikaci je někdy přijato jednoznačné pravidlo, např. soubor vyjmenovaných slov, jindy dvojí možnost psaní (dubleta), např. *diskuse* i *diskuze*. Uzákonění dublet zachycuje vývoj jazyka, tzn. existenci původní a novější podoby, z nichž jedna postupně v komunikaci převládne.

2. Potvrdil text některé informace z vašeho úvodního psaní? Co jste nevěděli? Co potřebujete více objasnit?

Vývoj českého pravopisu

Nejstarší české památky byly psány tzv. primitivním pravopisem, tzn. k zápisu českých textů se užívala latinská písmena bez jakýchkoliv změn. Latinská abeceda je ale chudší než české hláskosloví a tak např. písmeno *c* označovalo české hlásky [k, c, č]. Hlásky v latině neexistující byly postupně zapisovány pomocí spřežek. Důsledný spřežkový pravopis se vyvinul na začátku 14. století, např. spřežka *ch* pro označení hlásky [ch], *rz* pro [ř].

Za významný mezník se považuje změna pravopisu uskutečněná počátkem 15. století, která je připisována Janu Husovi. Jedná se o pravopis diakritický, který nahrazuje spřežky diakritickými znaménky – tečkou, např. *č* pro hlásku [č], a čárkou označující délku samohlásek. V době humanistické se v tištěných textech ustaluje pravopis bratrský. Ten je v podstatě diakritický s prvky spřežkové soustavy.

Na počátku národního obrození byl český pravopis sjednocen Dobrovským v jeho mluvnici z roku 1809. První *Pravidla českého pravopisu* vydává r. 1902 Jan Gebauer. Během 20. století se pak uskutečnilo několik kodifikačních úprav. Poslední proběhla v roce 1993 a přinesla jen drobné změny kodifikace předchozí (z r. 1957) – některá zjednodušení v oblasti pravopisu velkých písmen (např. psaní názvů ulic, náměstí apod. obsahujících předložku: ulice *U Tržnice*) nebo zavedení dublet u přejatých slov (psaní *s/z*: *romantismus/romantizmus*, délka samohlásek: *penicilin/penicilín*).